

KRACHT VAN LAMPJE | NORMAAL?

HANDLEIDING FILOSOFISCH GESPREK

In deze les denken de leerlingen in een filosofisch gesprek met elkaar na over wat normaal is en wat niet. Want wat normaal is, is nog maar de vraag. Bijvoorbeeld de 'gedrochten' in deze aflevering. Zijn dat wel gedrochten?

Bestaat dat eigenlijk wel 'normaal' en wie bepaalt dan wat 'normaal' is of 'abnormaal'? Ben jij normaal? Hoe en wat denk je precies als je iemand ziet die er volgens jou 'anders' uit ziet dan jij? Vragen die je met kinderen kunt onderzoeken door met ze te filosoferen.

Wat is filosoferen en hoe doe je dat?

Filosoferen betekent vrij gezegd 'houden van wijsheid'. Je onderzoekt in een gesprek de mogelijke antwoorden op een vraag. Dit doe je door argumenten te bedenken, nieuwe invalshoeken te belichten en alles wat er gezegd wordt te bevragen.

Filosoferen is minder moeilijk dan je misschien zou denken. Maar het is wel ander een gesprek dan de meeste (klassen)gesprekken. Bijvoorbeeld omdat jij als leerkracht je mening voor je houdt. Jij leidt het gesprek zonder jouw mening te geven. Jij weet 'het' antwoord op de vraag immers ook niet.

Het draait om de gedachten, ideeën en antwoorden van de leerlingen. Hoe denken zij? Welke argumenten kunnen ze bedenken bij hun antwoorden?

Tips voor het voeren van een filosofisch gesprek 'wat is normaal'

1. Neutrale houding

Belangrijk is dat jij als gespreksleider goed luistert naar wat de kinderen zeggen, ze denkbeurten geeft en zonder oordeel vragen stelt en doorvraagt op de antwoorden van de leerlingen.

Voordeel: Als je zelf een vragende houding blijft aannemen, levert het vaak verrassend mooie gesprekken op. Je leert de leerlingen op een andere manier kennen.

2. Voorbereiding tot het gesprek

Ga met de leerlingen in een kring zitten. Refereer even naar de aflevering en de scene op de kermis waar Lampje kennis maakt met de 'gedrochten'.

3. De startvraag

Stel de startvraag: *Is een gedrocht normaal?*

Verken de eerste antwoorden van de kinderen. Verdiep vervolgens het gesprek, bijvoorbeeld met de vragen bij punt 4.

4. Verdiepende vragen die je kunt stellen

- Wat is een gedrocht?
- Waarom worden ze gedrochten genoemd, denk je?
- Zien de gedrochten zichzelf als een gedrocht?
- Is iemand die 'anders' is een 'gedrocht'?
- Als iemand er 'anders' uitziet dan jij, wie van jullie twee is er dan normaal?
- Wat is dat 'normaal'?
- Wie bepaalt wat normaal is?
- Kun je normaal en anders tegelijk zijn?
- Is het normaal dat je kunt lezen? (Lampje)
- Is het normaal dat je kunt lopen? (Edward)
- Is normaal doen bijvoorbeeld hetzelfde als je 'goed gedragen'?
- Is gek doen niet normaal?
- Is wat je op social media ziet normaal?
- Ben jij normaal?
- Als je jezelf kunt zijn, ben je dan normaal?
- Mag je zijn wie je bent?

Je hoeft deze vragen natuurlijk niet allemaal te stellen. Kies er een paar uit die jij interessant vindt.

5. Doorvragen

Belangrijk is dat het denken van de leerlingen in beweging gezet wordt. En dat ze de antwoorden voorzien van argumenten. Dit kun je stimuleren door door te vragen op de antwoorden:

- Wie bepaalt dat?
- Wat bedoel je daarmee?
- Is dat (altijd) zo?
- Waarom zeg je dat?
- Kun je dat uitleggen?
- Kun je een voorbeeld geven?

6. Afronding/nagesprek

Afronden doe je met een soort nagesprek waar je de volgende vragen kunt stellen:

- Wat weten we nu over de vraag: Is een gedrocht normaal?
- Wat heb je geleerd?
- Denk je nu anders over de vraag?
- Wat is je opgevallen in het gesprek?
- Kunnen we tot een soort consensus komen? (Een tijdelijk gezamenlijk antwoord.)

Na dit gesprek maken de leerlingen opdracht 15 t/m 18 in hun werkervaringsboekje [11].